

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی روانشناسی بالینی

نقش پیش‌بینی دینداری در گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر با واسطه‌گری نظم بخشی هیجانی

به کوشش

حدیث محمود صالحی

استاد راهنما

دکتر عبدالعزیز افلاک‌سیر

شهریور ۱۳۹۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

به نام خدا

اظهارنامه

اینجانب حدیث محمد صالحی دانشجوی رشته‌ی روانشناسی گرایش بالینی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی اظهار می‌کنم که این پایان نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نامخانوادگی: حدیث محمد صالحی

تاریخ و امضا: ۱۳۹۲/۰۶/۳۱

به نام خدا

نقش پیش بینی دینداری در گرایش نوجوانان به رفتارهای
پر خطر با واسطه گری نظم بخشی هیجانی

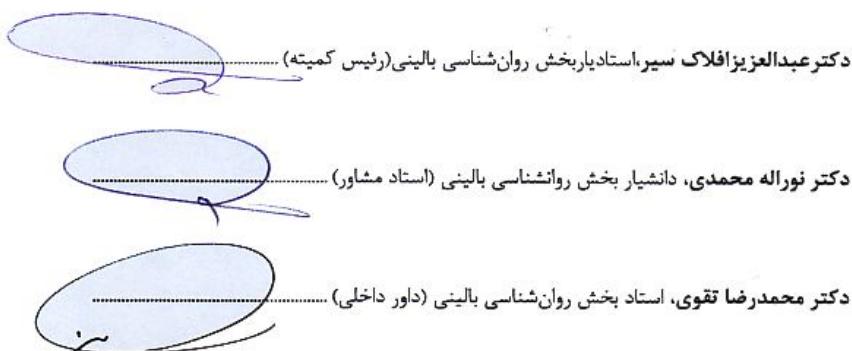
به کوشش
حدیث محمود صالحی

پایان نامه
ارایه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی
از فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی
روانشناسی بالینی

از دانشگاه شیراز
شیراز
جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

تعدیم

تمامی آنان که وجودشان، بودنم را معنای نخشد.

سپاسگزاری

اگر امروز قدرت اندیشیدن دارم و توان تفکر در پیچ و خم مسائل هستی،
اگر فردا را روشنایی،
تا در ناهمواری‌های علم و نادانی به بیراhe نروم،
و اگر خداوند یاریم نموده تا در پی کاروانیان طریق دانش برای آینده توشه برگیرم،
بدون شک میسر نگردیده جز با دست اندازی در دامان اساتید گرانقدیری که از ابتدای راه، چراغ
راهم بوده و همواره از دریای معرفتشان سیرابم ساخته‌اند. بدین وسیله امتنان بیکران خود را
نشر تمامی این بزرگواران، خصوصاً استادان ارجمندم جناب آقای دکتر عبدالعزیز/فلک-
سیر و جناب آقای نورالله محمدی نموده و همواره و در همه حال برای ایشان، سلامتی و موفقیت
روزافزون آرزومندم.

چکیده

نقش پیش‌بینی دینداری در گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی

به کوشش

حیدث محمود صالحی

پژوهش حاضر به منظور بررسی نقش پیش‌بینی دینداری در گرایش نوجوانان با رفتارهای پر خطر با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی انجام گرفت. بدین منظور ۳۸۳ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی در شهر اصفهان که در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ مشغول در سه پایه‌ی اول، دوم و سوم مشغول به تحصیل بودند انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های مورد نظر پاسخ دادند. داده‌های استخراج شده از پرسشنامه‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS 16 و AMOS Graphics 21 و با روش تحلیل مسیر و رگرسیون چندگانه، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل‌ها نشان داد که دینداری و پیش‌بینی کننده‌ی گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر است، همچنین دینداری با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی پیش‌بینی کننده‌ی گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر است.

کلید واژه: دینداری، نظم‌بخشی هیجانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱-کلیات پژوهش
۴	۱-۲-بیان مسئله
۶	۱-۳-ضرورت و اهمیت پژوهش
۷	۱-۴-اهداف پژوهش
۷	۱-۴-۱-هدف کلی
۷	۱-۴-۲-اهداف فرعی
۷	۱-۵-فرضیه‌های پژوهش
۸	۱-۶-تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها
۸	۱-۶-۱-دینداری
۸	۱-۶-۱-۱-تعریف مفهومی
۹	۱-۶-۱-۲-تعریف عملیاتی
۹	۱-۶-۲-نظم بخشی هیجانی
۹	۱-۶-۲-۱-تعریف مفهومی
۱۰	۱-۶-۲-۲-تعریف عملیاتی
۱۰	۱-۶-۳-رفتار پرخطر
۱۰	۱-۶-۳-۱-تعریف مفهومی
۱۰	۱-۶-۳-۲-تعریف عملیاتی

عنوان

صفحه

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۲	۱-۱-مقدمه
۱۲	۱-۲-۱-دینداری
۱۴	۱-۲-۲-تبیین روانشناسی دین
۱۴	۱-۲-۲-تبیین فلسفی دین
۱۶	۱-۲-۲-تبیین جامعه‌شناسی دین
۱۷	۱-۲-۲-رویکرد روان تحلیل‌گری به دین
۱۹	۱-۲-۲-رویکرد یادگیری اجتماعی به دین
۲۰	۱-۲-۲-رویکرد شناختی به دین
۲۲	۲-۲-۲-مبانی نظری نظم بخشی هیجانی
۲۲	۲-۲-۲-هیجان
۲۳	۲-۲-۲-تعریف هیجان
۲۵	۱-۲-۲-۲-جایگاه و نقش هیجانات در مدل‌های معاصر
۲۵	۱-۲-۲-۱-مدل شناختی کلی
۲۶	۱-۲-۲-۱-۲-۱-مدل درمانی هیجانی محور گرینبرگ (EFT)
۲۷	۱-۲-۲-۱-۳-مدل فراشناختی هیجانات
۲۸	۳-۲-۲-نظم بخشی هیجانی
۳۱	۴-۲-۲-دشواری در نظم بخشی هیجانی
۳۲	۴-۲-۱-نپذیرفتن پاسخ‌های هیجانی
۳۲	۴-۲-۲-۴-دشواری در انجام رفتار هدفمند
۳۲	۴-۲-۳-۴-دشواری در کنترل تکانه
۳۲	۴-۲-۴-عدم وضوح هیجانی
۳۳	۴-۲-۵-عدم آگاهی هیجانی

عنوان

صفحه

۳۳	۶-۴-۲-۲-۲-دسترسی محدود به راهبردهای نظم بخشی هیجانی
۳۳	۳-۲-۲-۲-۲-مبانی نظری رفتارهای پر خطر
۳۷	۱-۳-۲-۲-۲-رویکردها در مورد علل بزهکاری
۳۷	۱-۱-۳-۲-۲-رویکرد شکل ظاهری
۳۸	۲-۱-۳-۲-۲-رویکرد ساختار زیستی
۳۸	۳-۱-۳-۲-۲-رویکرد روانشناسخی
۳۹	۴-۱-۳-۲-۲-رویکرد وضعیت اقتصادی
۳۹	۵-۱-۳-۲-۲-رویکرد کنترل اجتماعی
۴۰	۶-۱-۳-۲-۲-رویکرد پیوند افترافقی
۴۰	۷-۱-۳-۲-۲-رویکردهای التقاطی
۴۱	۲-۳-۲-۲-۲-نمونه‌ای از رفتارهای بزهکارانه
۴۱	۱-۲-۳-۲-۲-۲-عصبانیت و پرخاشگری
۴۱	۲-۲-۳-۲-۲-۲-اختلالات جنسی
۴۲	۱-۲-۲-۳-۲-۲-۲-تمایلات روانی - جنسی
۴۲	۲-۲-۲-۳-۲-۲-۲-عوامل روانی جنسی
۴۲	۳-۲-۲-۳-۲-۲-۲-گرایش جنسی
۴۳	۴-۲-۲-۳-۲-۲-۲-همجنس‌گرایی
۴۳	۵-۲-۲-۳-۲-۲-۲-پارافیلیاها و اختلال جنسی
۴۴	۶-۲-۲-۳-۲-۲-۲-استمنا (خوددارضایی)
۴۴	۳-۲-۳-۲-۲-۲-۲-اعتیاد
۴۷	۱-۳-۲-۳-۲-۲-۲-عوامل خطرساز
۴۷	۲-۳-۲-۳-۲-۲-۲-عوامل بیولوژیکی
۴۸	۳-۲-۳-۲-۲-۲-۲-ویژگی‌های فردی
۴۸	۱-۳-۲-۳-۲-۲-۲-۲-۲-پرخاشگری و کنش‌نمایی هیجانات

صفحه	عنوان
------	-------

۴۸	-۴-۳-۲-۳-۲-۲ عوامل خانوادگی
۴۸	-۵-۳-۲-۳-۲-۲ عوامل اجتماعی
۴۹	-۶-۳-۲-۳-۲-۲ سایر عوامل گرایش به اعتیاد
۴۹	-۳-۲-پیشینه پژوهش
۴۹	-۱-۳-۲-پیشینه تحقیق دینداری
۶۲	-۲-۳-۲-پیشینه تحقیق نظم بخشی هیجانی
۶۳	-۳-۳-۲-پیشینه تحقیق رفتار پر خطر
۶۷	-۴-۳-۲-پیشینه تحقیق دینداری و رفتار پر خطر
۷۲	-۵-۳-۲-پیشینه تحقیق رفتار پر خطر و دشواری در نظم بخشی هیجانی
۷۳	-۶-۳-۲-رابطه دینداری، گرایش به رفتار پر خطر و نظم بخشی هیجانی
۷۴	-۲-۳-۳-۲-خلاصه‌ی پژوهش‌های پیشین

فصل سوم: روش پژوهش

۷۶	-۱-۳-مقدمه
۷۶	-۳-۲-طرح پژوهش
۷۷	-۳-۳-جامعه آماری
۷۷	-۳-۴-نمونه و روش نمونه گیری
۷۷	-۳-۵-۱-ابزار پژوهش
۷۷	-۳-۵-۱-پرسشنامه دینداری خدایاری فرد
۷۸	-۳-۵-۲-مقیاس مشکلات در نظم بخشی هیجانی (DERS)
۸۰	-۳-۵-۳-مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS)
۸۰	-۳-۶-روش اجرا
۸۰	-۳-۷-روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

عنوان

صفحه

فصل چهارم : یافته های پژوهش

۱-۴- مقدمه	۸۳
۴-۲- آمار توصیفی و متغیرهای جمعیت شناختی	۸۴
۴-۲-۱- جنسیت در نمونه مورد مطالعه	۸۵
۴-۲-۲- پایه تحصیلی نمونه مورد مطالعه	۸۶
۴-۲-۳- گروه تحصیلی نمونه مورد مطالعه	۸۷
۴-۳- تحلیل توصیفی از یافته های تحقیق	۸۸
۴-۴- تحلیل استنباطی آماره ها	۸۹
۴-۵- یافته های تحلیل مسیر	۹۲
۴-۵-۱- دینداری پیش بینی کننده گرایش به رفتار پر خطر است	۹۲
۴-۵-۲- دشواری در نظم بخشی هیجانی پیش بینی کننده گرایش به رفتارهای پر خطر است	۱۰۲
۴-۵-۳- مؤلفه های دینداری پیش بینی کننده دشواری در نظم بخشی هیجانی است	۱۱۷
۴-۵-۴- دینداری با واسطه گری نظم بخشی هیجانی گرایش به رفتار پر خطر را پیش بینی می کند	۱۲۷
۴-۵-۵-۱- مدل های بازگشتی	۱۲۷
۴-۵-۵-۲- بررسی نیکویی برازش مدل اندازه گیری پیشنهاد شده	۱۳۱
۴-۶- یافته های جانبی	۱۴۲

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱-۵- مقدمه	۱۴۸
۲-۱- بحث در مورد فرضیه های پژوهش	۱۴۹
۲-۱-۱- فرضیه اول دینداری پیش بینی کننده گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر است	۱۴۹

عنوان	صفحه
-------	------

۲-۵- فرضیه دوم دشواری در نظم‌بخشی هیجانی پیش‌بینی کننده‌ی گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر است	۱۵۲
۳-۵- فرضیه سوم دینداری با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی گرایش به رفتارهای پر خطر را پیش‌بینی می‌کند.	۱۵۵
۳-۵- مرور کلی و نتیجه‌گیری نهایی	۱۶۳
۴-۵- محدودیت‌های پژوهش	۱۶۵
۵-۵- پیشنهادات	۱۶۶
۱-۵-۵- پیشنهادات پژوهشی	۱۶۶
۲-۵-۵- پیشنهادات کاربردی	۱۶۶

فهرست منابع و مآخذ

منابع فارسی	۱۶۸
منابع انگلیسی	۱۷۰

پیوست

پیوست شماره ۱: مقیاس دینداری خدایاری فرد	۱۷۹
پیوست شماره ۲: مقیاس خطر پذیری نوجوانان ایرانی	۱۸۴
پیوست شماره ۳: مقیاس مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی	۱۸۶

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۲۴	نمودار ۱-۲- مدل کیفی هیجان
۲۸	نمودار ۲-۲- مدل فراشناختی هیجانات
۳۱	نمودار ۳-۲- مدل فرآیندی نظم بخشی هیجان

فهرست جداول

عنوان	صفحة
جدول ۱-۲- ملاک‌های تشخیصی DSM.IV.TR برای وابستگی به مواد ۴۶	
جدول ۲- ملاک‌های تشخیصی DSM.IV.TR برای سوءصرف مواد ۴۶	
جدول ۳- ملاک‌های تشخیصی DSM.IV.TR برای مسمومیت با مواد ۴۷	
جدول ۴- ملاک‌های تشخیصی DSM.IV.TR ترک مواد ۴۷	
جدول شماره ۱- توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک جنسیت ۸۵	
جدول شماره ۲- توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک پایه تحصیلی بر حسب جنسیت ۸۶	
جدول شماره ۳- توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک گروه تحصیلی بر حسب جنسیت ۸۷	
جدول شماره ۴- یافته‌های توصیفی مقیاس‌ها و زیر مقیاس‌های مورد مطالعه در گروه نمونه ۸۹	
جدول شماره ۵- همبستگی‌های مقیاس‌های سه گانه با یکدیگر ۹۰	
جدول شماره ۶- ماتریس همبستگی زیر مؤلفه‌های متغیرهای پژوهش ۹۰	
جدول شماره ۷- ضریب رگرسیون برای پیش‌بینی رفتارهای پر خطر بر پایه دینداری ۹۲	
جدول ۸- مدل رگرسیون، تحلیل واریانس، شاخص‌های آماری مؤلفه‌های دینداری بر رفتارهای پر خطر ۹۳	
جدول ۹- ضرایب رگرسیون مؤلفه‌های دینداری بر رفتار پر خطر ۹۳	

عنوان

صفحه

جدول ۱۰-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به مصرف مواد مخدور.....	۹۴
جدول ۱۱-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به مصرف مواد مخدور.....	۹۵
جدول ۱۲-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به الكل.....	۹۶
جدول ۱۳-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به الكل.....	۹۶
جدول ۱۴-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به سیگار.....	۹۷
جدول ۱۵-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به سیگار.....	۹۷
جدول ۱۶-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به خشونت.....	۹۸
جدول ۱۷-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به خشونت.....	۹۹
جدول ۱۸-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به رابطه ورفتار جنسی	۱۰۰
جدول ۱۹-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به رابطه ورفتار جنسی	۱۰۰
جدول ۲۰-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر گرایش به رانندگی خطرناک.....	۱۰۱
جدول ۲۱-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر گرایش به رانندگی خطرناک	۱۰۱
جدول شماره ۲۲-۴ ضریب رگرسیون برای پیش بینی رفتارهای پر خطر بر پایه دشواری در نظم بخشی هیجانی	۱۰۲
جدول ۲۳-۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر رفتارهای پر خطر	۱۰۳
جدول ۲۴-۴ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر رفتارهای پر خطر	۱۰۴

عنوان

صفحه

جدول ۴-۲۵ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به مصرف مواد مخدر.....	۱۰۵
جدول ۴-۲۶ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به الكل.....	۱۰۶
جدول ۴-۲۷ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به الكل.....	۱۰۷
جدول ۴-۲۸ مدل رگرسیون، تحلیل واریانس، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به سیگار.....	۱۰۸
جدول ۴-۲۹ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به سیگار.....	۱۰۹
جدول ۴-۳۰ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به خشونت.....	۱۱۰
جدول ۴-۳۱ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به خشونت.....	۱۱۱
جدول ۴-۳۲ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به رفتار و رابطه جنسی	۱۱۲
جدول ۴-۳۳ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به رابطه و رفتار جنسی	۱۱۳
جدول ۴-۳۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به رانندگی خطرناک.....	۱۱۴
جدول ۴-۳۵ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دشواری در نظم بخشی هیجانی بر گرایش به رانندگی خطرناک.....	۱۱۵

عنوان

صفحه

جدول ۴-۳۶ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر دشواری بر نظم بخشی هیجانی.....	۱۱۶
جدول ۴-۳۷ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر دشواری در نظم بخشی هیجانی.....	۱۱۷
جدول ۴-۳۸ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر نپذیرفتن پاسخ هیجانی	۱۱۷
جدول ۴-۳۹ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر نپذیرفتن پاسخ هیجانی	۱۱۹
جدول ۴-۴۰ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر دشواری در انجام رفتار هدفمند	۱۱۹
جدول ۴-۴۱ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر دشواری در انجام رفتار هدفمند	۱۲۰
جدول ۴-۴۲ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر عدم وضوح هیجانی.....	۱۲۱
جدول ۴-۴۳ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر عدم وضوح هیجانی.....	۱۲۲
جدول ۴-۴۴ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر دشواری در کنترل تکانه	۱۲۲
جدول ۴-۴۵ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر دشواری در کنترل تکانه	۱۲۳
جدول ۴-۴۶ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر فقدان آگاهی هیجانی	۱۲۴
جدول ۴-۴۷ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر فقدان آگاهی هیجانی	۱۲۵
جدول ۴-۴۸ مدل رگرسیون، شاخص های آماری مؤلفه های دینداری بر راهبردهای محدود	۱۲۵
جدول ۴-۴۹ ضرایب رگرسیون مؤلفه های دینداری بر راهبردهای محدود	۱۲۶
جدول شماره ۴-۵۰ وزن های رگرسیونی مقیاس های مورد مطالعه در مدل ساختاری	۱۲۶
جدول شماره ۴-۵۱ اندازه و سطح معناداری شاخص برازنده‌گی کای دو مدل ساختاری	۱۳۴
جدول شماره ۴-۵۲ وزن های رگرسیونی زیر مقیاس های مورد مطالعه مدل اندازه گیری.....	۱۳۵

عنوان

صفحه

جدول ۵۳-۴ اثرات مستقیم استاندارد شده متغیرها بر یکدیگر در مدل پیشنهادی.....	۱۳۷
جدول ۵۴-۴ اثرات کل استاندارد شده متغیرها بر یکدیگر در مدل پیشنهادی.....	۱۳۸
جدول شماره ۵۵ ۵۵ شاخص های برازنده‌گی مدل اندازه گیری پیشنهاد شده.....	۱۴۰
جدول شماره ۵۶-۴ بوت استریپ برای مسیر واسطه ای پژوهش.....	۱۴۱
جدول شماره ۵۷-۴ تفاوت میانگین مقیاس‌ها و زیر مقیاس‌های مورد مطالعه بین دختران و پسران	۱۴۳
جدول شماره ۵۸-۴ میانگین، انحراف استاندارد و تحلیل واریانس یک راهه مقیاس‌های اندازه گیری در پایه‌های تحصیلی	۱۴۴
جدول شماره ۵۹-۴ میانگین، انحراف استاندارد و تحلیل وریانس یک راهه مقیاس‌های اندازه گیری در گروه‌های تحصیلی	۱۴۵